

ЮБІЛЕЇ

**VIVAT ACADEMIA!
VIVAT NOSTER PROFESSOR!
До 80-річчя
від дня народження В. В. Німчука**

*Exegi monumentum, aere perennius,
regalique situ pyramidum altius...*
Quintus Horatius Flaccus

Василь Васильович Німчук — видатний сучасний філолог, доробок якого вражає винятковою науковою вагою і такою інтелектуальною висотою, що про цей доробок можна сміливо говорити як про величний пам'ятник, подібний до поетичного Горацієвого, який піднісся вище гір і рукотворних пірамід...

В. В. Німчука добре знають на всіх широтах слов'янського мовознавчого світу. Це знакова постать найсолідніших наукових форумів, на яких В. В. Німчук, належачи нерідко до вузького кола їх співорганізаторів, гідно представляє українську академічну філологічну науку, нашу столицю — золотоверхий Київ, що з молодих років став для нього дорогим і рідним містом. Проте чутлива душа вченого непослабно берегла і продовжує трепетно зберігати глибокі синівські почуття до Закарпаття — краю, де починалися його життєві стежки у бентежний світ і де найбільше вподобав одну, найзаповітнішу з них — мовознавчу, яка й привела його до Києва, до великого світу можливостей самореалізації, а згодом і здобутої невпинною жертвовною працею заслуженої слави.

Народився Василь Німчук 6 червня 1933 року в селі Довгому на Іршавщині, знаній особливими принадами гірських краєвидів, чарівними пейзажами долини грайливої річки Боржави, щирими, працьовитими і співучими людьми. Тож багато що з того, що проніс Василь Васильович через усе життя, — від батьків, звичайних трударів (скромний дохід їм давала праця на землі), від родини й

односельчан, мова яких — здавалося б, така проста і природна — все більше відкривалася спостережливому юнакові в її безмежних можливостях передавати і картини давнього життя, і все, чим сповнене сьогодення. Ця мова, не скована жодними приписами, ця некваплива буденна бесіда, організована духом віковичної місцевої традиції, полонила своєю дивовижною здатністю звучати на різних регістрах — залежно від того, куди поведе її по-народному дотепна, вишукана думка, народжена спонтанно, принагідно, як самовираження у процесі спілкування. І нині видобута зі світу своєї юності колоритна фраза чи розкішне, за відчуттями вченого, народне слово — характерна ознака мови В. В. Німчука в приватному спілкуванні, знак його доброго настрою.

Із цією любов'ю до Слова В. В. Німчук провчився протягом 1950—1955 років в Ужгородському університеті, одержавши диплом із відзнакою і набувши кваліфікації філолога, учителя української мови і літератури. Відомо, що В. В. Німчук став студентом-філологом після того, як, провчившись недовго на першому курсі фізико-математичного факультету, зрозумів, що світ філології йому ближчий, і попросив керівництво дозволити йому змінити напрям підготовки. Цю унікальну ситуацію було розв'язано на користь В. В. Німчука, який для досягнення своєї мети виконав поставлену йому непросту умову: знайти собі заміну — такого першокурсника серед студентів-філологів, який би погодився перейти на навчання на фізико-математичний факультет і здатний був би скласти успішно сесію.

Вирішальну роль у долі майбутнього вченого відіграв Степан Пилипович Бевзенко, тодішній завідувач кафедри української мови, який, помітивши неабиякі здібності В. В. Німчука-студента, сприяв формуванню й поглибленню його лінгвістичних інтересів, підказував шлях у велику науку, допомагав повірити у перспективність цього шляху, турбувався, щоб якась випадковість не завадила йому зробити свій доленосний вибір — стати науковцем. Як це в ті часи було непросто, свідчить принаймні один дуже показовий епізод, про який сам В. В. Німчук згадував так: “Ще на студентській сесії філологічного відділення історико-філологічного факультету Ужгородського університету 1953 р., — ювілейного Духновичівського року (150-річчя від дня народження), коли, як усвідомлюю тепер, зберігалось відлуння колишнього так званого москвофільства, я заявив (інтуїтивно, звичайно), що О. Духнович писав в основному народною мовою з більшим чи меншим віддаленням або наближенням до неї. Дехто це потрактував як посягнення на дружбу народів. А один відомий викладач, що тоді займав поважну адміністративну посаду, навіть критикував мене — студента, переконуючи, що, мовляв, мова О. Духновича російська. Завідувач кафедри української мови С. П. Бевзенко, якого не було на тому засіданні, пізніше почув про “ізбієння младенцев” і, як знав, так і захищав мене. У ті часи керівні особи не раз демонстрували свою “ідейність”, чим відбили не в одного закарпатця охоту працювати над складними й суперечливими проблемами історії та культури рідної землі” (Українська мова, 2003, № 2, с. 119).

Під керівництвом С. П. Бевзенка В. В. Німчук навчається в аспірантурі при кафедрі української мови Ужгородського університету, інтенсивно виконуючи план підготовки дисертаційного дослідження “Словотвір іменних частин мови в закарпатських верхньоборжавських говірках”. Цією проблемою В. В. Німчук став поглиблено цікавитися в період свого студентства, про що свідчить його перша наукова публікація ще до початку навчання в аспірантурі — стаття “Спостереження над словотвором іменника в говірці села Довге Іршавського району (суфіксація)” (Наукові записки Ужгородського державного університету, т. XIV, Львів, 1955).

Як перспективного молодого вченого, автора семи змістовних публікацій із проблем української діалектології і майже завершеного тексту дисертації, 1958 року В. В. Німчука приймають на роботу в Києві — молодшим науковим співробітником Інституту мовознавства імені О. О. Потебні Академії наук УРСР. За більш ніж півстолітню добу, що сплила відтоді, незмірно багато досяг В. В. Німчук як науковець, відзначившись і як організатор лінгвістичних досліджень на відповідальних керівних посадах. Нині він доктор філологічних наук, професор, завідувач відділу історії української мови (з 1986 р.), член-кореспондент НАН України

(із 1990 р.). Понад десять років (із травня 1998 р. по квітень 2008 р.) був директором Інституту української мови НАН України, у якому працює від моменту його заснування (1991). За сумісництвом працював провідним науковим співробітником в Інституті української археографії та джерелознавства імені М. Грушевського НАН України (1992—2002). В. В. Німчук удостоєний почесних відзнак. Він лауреат Державної премії АН УРСР імені І. Я. Франка (1985), Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка в галузі науки (2003), має Почесну грамоту Кабінету Міністрів України (2003), нагороджений у Словаччині ювілейною медаллю П. Й. Шафарика Кошицького університету (1995).

У доробку вченого понад 500 наукових праць, більшість із яких складають монографії, розділи дуже поважних книжок, об’ємні статті в центральних лінгвістичних журналах. Він засновник і головний редактор наукового журналу “Українська мова” (виходить із 2001 р.), член редколегії й один із авторів енциклопедії “Українська мова” (2000).

Коло наукових зацікавлень В. В. Німчука дуже широке: палеославістика, історія української мови, слов’янська ономастика, українська діалектологія та глотогенез, історія українського мовознавства, проблеми українського правопису, українське джерелознавство та археографія, а в межах кожної з цих галузей — десятки напрямів і проблем, у яких нерідко В. В. Німчук був першопрохідцем. Він завжди прагнув відкрити щось несподіване, зробити знаним, пізнаним щось дуже важливе, приховане від стереотипного погляду на речі, вникаючи у явища з категорії непрозорих, по-особливому загадкових. І завжди при цьому вчений застосовував загальноукраїнський масштаб оцінки цих явищ, багатократно доводячи, що мовні і мовознавчі явища, пов’язані з українським Закарпаттям, заслуговують всебічної, глибокої уваги в загальноукраїнському історичному й мовноетнічному контексті, а внаслідок цього — помітнішого місця в мовознавчих дослідженнях і висновках у них.

Таким зарекомендував себе В. В. Німчук і в січні 1963 року, коли у Відділі суспільних наук АН УРСР успішно захистив виконану в Ужгородському університеті кандидатську дисертацію, і в 1981 році, коли блискуче захистив наступну — докторську — під назвою “Староукраїнська лексикографія”, зміст якої відбиває ошатно видана ґрунтовна монографія “Староукраїнська лексикографія в її зв’язках з російською та білоруською” (1980). Почавши з діалектології, з говірки рідного іршавського села Довгого, В. В. Німчук зміряв багато наукових бродів, успішно подолавши їх, показавши приклад, як їх долати, а іншим багатьом допоміг — і в усьому цьому він великий послідовник свого фахового й людяного вчителя С. П. Бевзенка.

Постать В. В. Німчука в україністиці особливо помітна за результатами його титанічної праці над виданням і дослідженням численних пам’яток ста-

роукраїнської і старослов'янської мов. “Ніхто з мовознавців незалежної України, — справедливо зауважили І. Вихованець та О. Задорожний, — не може зрівнятися з Василем Німчуком стосовно його внеску у вивчення історії української мови” (Українська мова, 2003, № 3—4, с. 152). Досить згадати, що саме він, В. В. Німчук, ретельно підготував до видання і всебічно проаналізував такі пам'ятки: “Лексикон словенороський...” Памва Беринди” (1961), “Лексис...” Лаврентія Зизанія і “Синоніми словенороські” невідомого автора (1964), “Лексикон латинський” Спіфанія Славинецького та “Лексикон словено-латинський” Спіфанія Славинецького й Арсенія Корецького-Сатановського (1973), “Грамматика...” Мелетія Смотрицького (1979), “Грамматика словенська” Лаврентія Зизанія (1980), “Київські глаголичні листки” (1983) та ін. Щоб розвіяти висловлені в науці підозри, чи не є пам'ятка старослов'янської мови X ст. “Київські глаголичні листки” підрубкою, В. В. Німчук не лише ґрунтовно проаналізував її сам, а й додав висновки проведеної складної експертизи щодо визначення автентичності документа.

Потужний дослідницький струмінь, глибину лексикологічних спостережень, тонкість етимологічних суджень відбиває монографія В. В. Німчука “Давньоруська спадщина в лексиці української мови” (1992). В. В. Німчукові належить випрацювання концепції академічної “Історії української мови” в 4-х томах, у кожному з яких вагомо представлена особиста праця вченого: як співавтора в томах “Історія української мови. Морфологія” (1978), “Історія української мови. Лексика і фразеологія” (1983), “Історія української мови. Синтаксис” (1988) і як відповідального редактора томів, присвячених фонетиці та морфології. За значний внесок у підготовку цієї комплексної праці В. В. Німчукові присуджено премію ім. І. Франка Академії наук України (1985).

Великою заслугою В. В. Німчука є підготовка до друку й ґрунтовний аналіз українсько-російського словника П. П. Білецького-Носенка (1966) за рукописом 1843—1846 рр. Виявлена при цьому дослідником дбайливість і винахідливість у відтворенні змісту пам'ятки, докладність передмови привертають окрему увагу фахівців і служать зразком того, на яких засадах повинні публікуватися аналогічні лексикографічні пам'ятки. В. В. Німчук докладно проаналізував застосований П. Білецьким-Носенком український правопис, багато чим схожий на правопис тодішніх видань, особливо харківських, з'ясував структуру словникових статей, прокоментував упорядницький стиль П. Білецького-Носенка, відзначивши, що введення словотворчих засобів і флексій у реєстр словника не має прецедентів в історії української лексикографії, обґрунтувавши положення, що в своїй праці П. Білецький-Носенко досить широко представив українську мову початку XIX ст., і в цьому її

величезне значення в історії дослідження української мови. Треба відзначити не лише безпосередньо пов'язану з П. Білецьким-Носенком дослідницьку і редакторську працю В. В. Німчука, яка значною мірою забезпечила доступ широкої наукової громадськості до важливої лексикографічної пам'ятки, що пролежала в рукопису 120 років, а й принагідні спостереження про маловідому лексикографічну діяльність А. Метлинського, М. Маркевича, П. Куліша, Б. Грінченка та інших осіб. Усе це помітно збагатило історію українського мовознавства надійним фактичним матеріалом.

За активної участі В. В. Німчука (передмова, відповідальне редагування) і завдяки матеріальній підтримці Української Вільної Академії Наук у США 2002 року вперше побачили світ “Матеріали до словника писемної та книжної української мови XV—XVIII ст.” Є. Тимченка — тієї праці, яка водночас зі словником за ред. Б. Грінченка була представлена на конкурс на здобуття премії М. Костомарова й так само удостоєна цієї премії, як і українсько-російський словник за ред. Б. Грінченка.

Заслуженої популярності набула монографія В. В. Німчука “Мовознавство на Україні в XIV—XVII ст.” (1985), що дає теоретичну базу і фундамент фактичного матеріалу для університетського спецкурсу “Історія українського мовознавства” на філологічних факультетах. Василь Васильович аналізував мову творів В. Довговича, О. Духновича, характеризував і популяризував мовознавчу спадщину О. Павловського, А. Волошина, І. Гарайди, А. Кримського, К. Михальчука та інших трудівників на ниві українського мовознавства, доробок яких іще не одержав адекватного висвітлення й поцінування.

В. В. Німчук досконало вивчив і дослідив текст “Слова о полку Ігоревім”. Ціла серія його публікацій пов'язана з цією видатною пам'яткою нашого народу. У 1977 р. було надруковано текст “Слова”, підготовлений до видання В. В. Німчуком, із його ж примітками, згодом докладні спостереження вченого: “Лексика й фразеологія “Слова о полку Ігоревім” із погляду сучасної діалектології” (Мовознавство, 1987, № 6). Змістовні статті про мову “Слова о полку Ігоревім” вчений присвятив пошукам ключів до розкриття “темних місць” пам'ятки. У цьому зв'язку варто виокремити й розлогу рецензію В. В. Німчука на книгу О. Прицака “Коли і ким було написано “Слова о полку Ігоревім” (К.: “Обереги”, 2008, 359 с.). Ця рецензія, що під назвою “Нове про видатну вітчизняну писемну пам'ятку XII ст.” з'явилася друком у журналі “Українська мова” (2009, № 4, с. 81—113), демонструє велику обізнаність В. В. Німчука з усім спектром проблем навколо “Слова о полку Ігоревім”, і це дає йому можливість вільно оперувати багатомовним і тематично різноманітним фактичним матеріалом, кваліфіковано реагувати на кожне положення рецензованої праці. З-поміж оцінок В. В. Нім-

чука однією з найважливіших, на наш погляд, є така: “Найсильнішою, найпереконливішою є порівняно велика перша частина [монографії О. Прицака] — “Коли?”” (с. 63—136), у якій О. Прицак ... блискуче показав, що автор “Слова” у своєму творі повністю й однозначно відбиває світобачення (ментальність) і знання людини XII або початку XIII ст., зовсім чуже людям XVIII ст. (і гаданому містифікаторові Й. Добровському)” (Українська мова, 2009, № 4, с. 83). Водночас В. В. Німчук предметно реагує й на менш вдалі положення, якими О. Прицак у своїй книзі намагається спростувати дискусійні висловлювання американського історика Е. Кінана. Рецензент показує, що “лінгвістичні міркування О. Прицака не завжди переконливі” (с. 84). Мовознавчі корекції, які робить В. В. Німчук, засвідчують, як сконденсовано, точно, глибоко, гранично переконливо, демонструючи високий лінгвістичний рівень, без напруги спростовуючи альтернативні не достатньо обґрунтовані точки зору, може сказати великий учений, спрямовуючи думку читача у вільний від сумнівів простір (це, наприклад, зауваження з приводу слів *харалуг*, *влькомь*, *язьвено*, виразу *дорискаше до курь Тмутороканя* та ін.). В. В. Німчук у зв’язку з порушеною проблематикою висловлюється проти підтриманої В. Г. Скляренком гіпотези С. Шелухина про кельтське походження Київської Русі (с. 95). Важливою, добре зваженою, не раз пропущеною через внутрішнє чистилище вагань, є така досить категорична думка вченого: “На терені сучасної України сліди кельтів виявлено на Закарпатті. Припущення, що кельтські поселення можуть бути знайдені на Середній Наддніпрянщині, нині не є достатньо обґрунтованим. Нашими далекими предками були все-таки праслов’яни, і це — аксіома” (с. 96).

Про що б не писав В. В. Німчук, він скористається нагодою доречно згадати про Закарпаття, про рідну говірку. У розгляданій рецензії, бажавши прояснити, яким був згадуваний у “Слові” Всеслав, і що означає фраза “*бы(с) ему язвено на главъ его*” у згадці про цього князя в “Повісті врем’яних літ” під 1044 р., В. В. Німчук показує, що йдеться про “шматок амніону на голівці новонародженого”, “очіпок, шматок плодового міхура” — те, що відоме в західних українських говорах із виразів *народитися (уродитися) в чіпци, в чепаку*; наприклад: *овун шчасливый, бо уродиўс’а ў чепаку* (с. Довге, Іршавщина на Закарпатті)” (с. 97).

Оця увага до деталей, до, здавалося б, дрібниць, уміння надати їм глибинного змісту і визначити неперехідну вартість наукової продукції В. В. Німчука.

Василь Васильович був ініціатором ряду важливих видавничих проєктів, безпосереднім учасником підготовки чи порадником у процесі підготовки до друку пам’яток української мови та історії України: “Буквар Івана Федорова” (1975), “Ділова мова Волині і Наддніпрянщини” (1981), “Кни-

га Київського підкоморського суду (1584—1644)” (1991), “Актова книга Житомирського уряду 1695 р.” (1998), “Волинські грамоти XVI ст.” (1995), “Гісторія...” Г. Граб’янки, “Лѣтопись краткій...” (2001), “Євсевієве Євангеліє 1283 року” (2001), “Пересопницьке Євангеліє (1556—1561)” (2001), Смотрицький Г. “Ключ Царства Небесного”, “Історія українського правопису XVI—XX століття: Хрестоматія” (2004) та ін. В. В. Німчук нерідко виступав рецензентом такої непростой мовознавчої продукції.

Помітне місце в науковому доробку В. В. Німчука займають дослідження в галузі ономастики. Сучасна українська ономастична термінологія розроблялася й була представлена в міжнародних кодифікаційних джерелах із безпосередньою вагомою участю В. В. Німчука, що був одним із засновників Української ономастичної комісії і нині є головою бюро цієї комісії. В академічному “Словнику гідронімів України” (1979) велику частину фактичного матеріалу забезпечено працею В. В. Німчука, у тому числі й індивідуальною експедиційною.

З ономастичних етюдів ученого хочемо виокремити його публікації “Дніпро-Славута” (1986), “Старожитнє ім’я Дніпра” (1990), у яких відстоюється висловлена автором іще навесні 1982 року думка, що етнонім *slověne* утворено від старожитнього найменування Дніпра — **Slova* (пор. *Словута* — Дніпро), тобто первісно *slověne* — це “люди, що живуть над Дніпром” (пор. *бужани, полочани, вісляни* тощо). Високий рівень лінгвістичного аналізу продемонстровано в статті “До топонімії “Слова о полку Ігоревім” (*Немига, Дунай*)” (Ужгород, 2002). В. В. Німчук висунув ідею створення енциклопедії українського козацтва, запропонувавши в цьому зв’язку свою докладну етимологічну студію “Походження та історія назви *Січ*” (1999).

Немалий список складають статті В. В. Німчука, у яких порушуються засадничі питання української мовної історії і де вирішуються вони оригінально, без уникнення “незручних” аспектів і дискусійних поворотів. Для студентства частина з них уже стала хрестоматійною, поряд із працями П. Житецького, А. Кримського, Л. Булаховського, Ю. Шевельова, О. Горбача. Це передусім “Початки літературних мов Київської Русі” (Мовознавство, 1982, № 2), “Про графіку та правопис як елементи етнічної культури: історія г” (До 60-річчя “Українського правопису”)” (Мовознавство, 1990, № 6), “Лексика пам’яток XI—XIII ст. як свідчення народної основи давньоруської літературної мови” (1989), “Балканський мовний союз та українські діалекти” (1991), “Проблема українського діалектогенезу” (Проблеми сучасної ареалогії, 1994), “Аспекти дослідження етноглогенезу українців” (1995), “Південні давньоруські говори — основа української мови” (Історія української мови: Хрестоматія, 1996), “Періодизація як напрямок дослі-

дження генези та історії української мови” (Мовознавство, 1997, № 6, с. 3—14; 1998, № 1, с. 3—12); “Походження української мови” (Етнічна та етнокультурна історія України. У 3 т. — К.: Наукова думка, 2005. — Т. 1. — Кн. 2. — С. 351—468) та інші.

В. В. Німчук є співавтором багатотомної фундаментальної академічної праці “Історія української культури”, у якій уміщено написані ним підрозділи: “Мова”, “Літературні мови Київської Русі”, “Мовознавство” (у розділі “Київська Русь” у т. 1: Історія культури давнього населення України”, 2001), “Українське мовознавство” (у т. 3: Українська культура другої половини XVII—XVIII ст., 2003).

Багато зусиль доклав В. В. Німчук, переконуючи наукову громадськість і широке коло своїх співвітчизників прийняти реформований український правопис на міцніших національних засадах, ніж чинний від 1945 року радянський орфографічний кодекс, що був підпорядкований значною мірою ідеї максимальної координації з російськими правописними нормами. І монографія вченого “Проблеми українського правопису в XX — на початку XXI ст.” (2002), і хрестоматія “Історія українського правопису XVI — XX ст.” (2004), упорядкована В. В. Німчуком та Н. В. Пуряєвою, з “Переднім словом” В. В. Німчука, і його проникливі роздуми в статті “Доля проекту нової редакції “Українського правопису” (Українська мова), 2004, № 1, с. 3—25) іще не раз стануть у пригоді фахівцям у правописних баталіях, які, на жаль, досі не принесли очікуваних результатів. Як немає бажаних змін і в інших не менш важливих життєвих сферах українців. Напевно, загальна культурно-мовна, освітня й економічна ситуація в Україні, має бути іншою, сприятливішою, ніж нині, щоб розраховувати на прийняття бодай частини з тих нововведень, які обґрунтовано обстоює В. В. Німчук і його однодумці.

Із недавніх досліджень у галузі словотвору викликають закономірний непідробний інтерес видані В. В. Німчуком у співавторстві з П. І. Білосусенком дві книги: “Нариси з історії українського словотворення (суфікс *-иця*)” (2002), “Нариси з історії українського словотворення (суфікс *-ина*)” (2009).

Всілякого схвалення заслуговують розвідки В. В. Німчука про видатні культурно-освітні центри України XVII ст. — Києво-Могилянську академію (1988), Вінницький осередок освіти (2009), нариси з історії Української греко-католицької церкви.

За В. В. Німчуком фахівці визнають беззаперечну першість у розробці проблематики української мови як сакральної. Учений активно виступає не лише як дослідник минулих явищ у цій сфері, пропагандист і видавець пам’яток, заповнюючи величезні прогалини нашої лінгвістики, що сталися внаслідок тривалого ідеологічного тиску в

радянську добу. Він реагує на явища сучасного духовного, у тому числі церковно-релігійного, життя, намагаючись науковими аргументами, силою своїх знань повернути увагу громадськості до джерел небажаних, згубних для української мови впливів і знайти спільників у протистоянні руйнівним тенденціям, що наростають і завдають шкоди утвердженню української мови і традицій українського народу в богослужбній культурі. І його думки беруть до уваги на найвищому церковноієрархічному рівні.

Ось із чим, серед іншого, звернувся В. В. Німчук до патріарха Київського і всієї України-Руси Філарета (Денисенка) у ході інтерв’ю, в якому порушив питання про необхідність посилення ролі церкви як однієї з найважливіших інституцій, покликаних оберігати й культивувати духовний і рідномовний простір українців на своїй споконвічній землі: “Існують беззаперечні свідчення того, що Т. Шевченко читав церковнослов’янські тексти на український лад. Десь у кінці XIX ст. російська вимова витіснила українську. Це була величезна втрата для нашої культури, бо мова церковних відправ утратила ознаки українськості, і ореол священності залишився тільки на російській орфоєпії. Рідна вимова збереглася тільки в Галичині, на Буковині й Закарпатті, поза межами колишньої Російської імперії. Нинішні вихованці навчальних закладів УПЦ Московського патріархату, привчені до читання церковнослов’янських текстів по-російськи, починають, зокрема на Закарпатті, помаленьку виживати з храмів українську редакцію церковнослов’янської мови, що викликає невдоволення парафіян. Думаю, що доцільно було б у храмах УПЦ Київського патріархату, в яких правиться церковнослов’янською мовою, переконувати парафіян, особливо молодь, що треба відновити історичну справедливість — українську редакцію церковнослов’янської мови. Розумію, що це нелегка, складна й делікатна справа” (Українська мова, 2008, № 4, с. 81).

Свою позицію В. В. Німчук виклав й у виступі 2 березня 2013 р. у Київській православній богословській академії на презентації книги Г. Куземської “Якою мовою молилася давня Україна. Правила української транслітерації церковнослов’янських текстів” (вид. 2-ге, доопрацьоване і значно доповнене: К., 2012), і є змога почути аргументи вченого з відеозапису, розміщеного в інтернеті (http://www.youtube.com/watch?v=V_Lhfv5J4WA).

Сподіваємося, що до голосу В. В. Німчука прислухаються й на Закарпатті, як прислухалися до його ініціативи відзначити 610 років від часу написання Королівського євангелія: 11 листопада 2011 року у м. Виноградів відбулася презентабельна науково-практична конференція з участю В. В. Німчука, багатьох інших відомих учених, церковних достойників, музейних працівників, освітян, представників органів державної влади, а в селищі Королево урочисто було відкрито

пам'ятник на пошану того, хто увіковічив себе як переписувач євангелія, хоч і не вказав свого імені.

В. В. Німчук з особливим трепетом ставиться до писемних пам'яток, створених нашими предками для церковно-релігійних потреб, поглиблено вникає в обставини, за яких вони з'явилися, розкриває їх значення для українського мовознавства. Варто згадати у цьому зв'язку його розвідку “Київський псалтир 1397 р. — пам'ятка північного діалекту української мови” (1997), доповідь “Уцерковлення новоукраїнської літературної мови (Православ'я)” на XII Міжнародному з'їзді славистів (1998), серію наступних розвідок: “Іван Пулюй — перший перекладач молитов сучасною українською мовою” (2000), “Євсевієве євангеліє 1283 р. як пам'ятка української мови” — передмову до видання “Євсевієве євангеліє” (К., 2001), над яким разом із В. В. Німчуком працювали як видавці Г. А. Арполенко, З. Г. Козирева, Г. І. Лиса, К. С. Симонова та Г. Х. Щербатюк; статті “Українські діалектні переклади Св. Письма” (Ужгород, 2001), “Українські переклади Святого Письма” (Відень, 2005).

В. В. Німчук відгукується на події сучасного наукового життя, пропагуючи високі критерії мовознавчої продукції, зокрема словникової (стаття “Про

сучасну українську тлумачну лексикографію” в журналі “Українська мова”, 2012, № 3, с. 3—30), закликаючи не опускати планку вимог порівняно з попередніми досягненнями, не переступати етичні межі й не представляти зроблене важкою працею інших за своє, як це, на жаль, трапляється останнім часом, коли комерція в науці бере гору.

Василь Васильович Німчук — зразок чесного, самовідданого, жертвовного служіння своєму народові. Це трудівник із когорти найдостойніших, найнеперевершених, найшановніших в Україні. Осмислюючи його здобутки і їх значення для українського мовознавства і славістики, для філологічної освіти і розвитку всієї нашої культурної сфери, — не можемо не висловити свого захоплення, що в цьому світі видатних досягнень він представляв, представляє і завжди представлятиме й Закарпаття, свою alma mater — Ужгородський університет. Усе, що зробив В. В. Німчук як науковець, організатор науки, педагог і просто як людина, громадянин своєї країни, важко перецінити. Глибоко пізнати, засвоїти його науку й творчо застосувати її — означає здобути ще один, вищий за звичайний університетський, диплом — диплом високої школи мистецтва філологічних наук. Тож хай живе висока школа В. В. Німчука!

Vivat Academia! Vivat noster Professor!

Борис ГАЛАС,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови УжНУ.

Одержано 13.03.2013 р.